

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. kovo 24 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gražinos Davidonienės (kolegijos pirmininkė), Birutės Janavičiūtės ir Donato Šerno (pranešėjas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės V. E. S. kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gegužės 19 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovių A. D. ir V. E. S. ieškinius atsakovei 187-ajai daugiabučio namo savininkų bendrijai „Medikas“ dėl įpareigojimo pateikti informaciją, trečiasis asmuo V. A. S..

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių išankstinę ginčų sprendimo ne teisme tvarką, daugiabučių namų savininkų bendrijos nario teisę gauti informaciją apie bendrijos veiklą, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovės ieškiniais teismo prašė įpareigoti atsakovę 187-ąją daugiabučio namo savininkų bendriją „Medikas“ (toliau – ir Bendrija) užtikrinti sąlygas atsakovės patalpose susipažinti su Bendrijos apskaitos dokumentais, atsiskaitomųjų sąskaitų išrašais, apskaitos registrais, buhalterinėmis sąskaitomis, metinių finansinių ataskaitų rinkiniais ir Bendrijos veiklos metinėmis ataskaitomis už 2016, 2017, 2018 metus ir po susipažinimo pagal poreikį gauti ieškovių pasirinktų dokumentų kopijas, jas apmokant kiekvienos iš ieškovių lėšomis, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškovės nurodė, kad Lietuvos Respublikos daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrijų įstatymo (toliau – ir DGNKPPSBĮ) 14 straipsnio 6 dalies 6 punkto ir 21 straipsnio 4 dalies 4 punkto pagrindu 2018 m. birželio 5 d. kreipėsi į Bendrijos pirmininką su prašymu pateikti informaciją apie Bendrijos išlaidas, tačiau pirmininkas informacijos nepateikė. Atsakovės į bylą pateikta metinė finansinė ataskaita už 2017 metus neatitinka reikalavimų, taikytinų metinių finansinių ataskaitų rinkiniui ir veiklos metinei ataskaitai, todėl yra pagrindas manyti, kad atsakovė galimai neveda ūkinių operacijų fiksavimo dokumentų. Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Daugiabučių namų bendrojo naudojimo objektų valdytojų veiklos 2018 m. planinių ir neplanuotų patikrinimo 2018 m. gruodžio 21 d. ataskaitos Nr. A32- 4539/18(2.9.2.29-UK9) duomenimis, Bendrijos pirmininkas nešaukia visuotinių Bendrijos narių susirinkimų, VĮ Registrų centro Juridinių asmenų registre neatnauja duomenų apie Bendrijos veiklą, nepagrįstai taiko didesnę nei minimalus mėnesinės kaupiamosios įmokos tarifo dydį, nesilaiko teisės aktuose nustatytos informacijos teikimo patalpų savininkams tvarkos. Dėl šių aplinkybių Bendrijos pirmininkas vengia atskleisti informaciją apie ūkines operacijas, susijusias su lėšų panaudojimu. Ieškovių teigimu, prašoma informacija reikalinga, siekiant išsiaiškinti, ar atsakovės lėšos, turtas, išlaidos ir prievolės yra tinkamai apskaitomi, ar lėšos nėra iššvaistytos.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2019 m. spalio 16 d. sprendimu ieškinį patenkino iš dalies – įpareigojo atsakovę ne vėliau kaip per 10 dienų nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos atsakovės patalpose pateikti ieškovėms susipažinti 2016 m., 2017 m., 2018 m. atsakovės apskaitos dokumentus, atsiskaitomųjų sąskaitų išrašus, apskaitos registrus ir buhalterines sąskaitas; kitą ieškinio dalį atmetė; paskirstė bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
5. Teismas nustatė, kad ieškovei A. D. nuosavybės teise priklauso butas, esantis (duomenys neskelbtini), o ieškovei V. E. S. – butas, esantis (duomenys neskelbtini). Daugiabučiame name, esančiame (duomenys neskelbtini), kuriame ieškovėms nuosavybės teise priklauso nurodyti butai, įsteigta 187-oji daugiabučio namo savininkų bendrija „Medikas“. Ieškovė A. D. 2018 m. balandžio 3 d. prašymu kreipėsi į Bendrijos pirmininką dėl Bendrijos dokumentų (įstatų, susirinkimo protokolų, Bendrijos narių (įgaliotinių) sąrašo, Bendrijos organų kontaktinių duomenų) pateikimo. Įvertinęs byloje pareikšto patikslinto ieškinio reikalavimus, teismas nustatė, kad ieškovė A. D. nesikreipė į atsakovę dėl ieškinyje nurodytų dokumentų pateikimo ar susipažinimo. Bendrijos nariai (be kita ko, ir ieškovė A. D., trečiasis asmuo V. A. S., įgaliotas ieškovės V. E. S.) 2018 m. birželio 5 d. raštu taip pat kreipėsi į Bendrijos pirmininką dėl Bendrijos dokumentų pateikimo. Remdamasis Bendrijos valdybos posėdžio 2018 m. birželio 26 d. protokolo duomenimis, teismas nustatė, kad minėtus prašymus valdyba svarstė, tačiau jų netenkino, remdamasi tuo, jog nepagrįstas prašomų duomenų pagrindas ir tikslas. Įvertinęs valdybos sprendimo turinį, teismas nusprendė, kad skelbimų lentoje buvo pakabintas tik protokolas, be visų jo priedų (metinės veiklos, finansinės veiklos ataskaitų).

6. Teismas pažymėjo, kad patikslintų ieškinių, atsiliepimų pateikimo metu iš esmės net nebuvo galimybės tenkinti ieškovių reikalavimo dėl Bendrijos 2018 m. finansinės ataskaitos rinkinio ir veiklos metinės ataskaitos, nes šie dokumentai dar net nebuvo patvirtinti įstatų nustatyta tvarka (patvirtinti tik 2019 m. balandžio 30 d.). Ieškovėms, nesikreipusioms ne ginčo tvarka dėl šio dokumento pateikimo, o tokį reikalavimą suformulavusioms tik ieškinyje, teismo vertinimu, nėra pagrindo spręsti, kad jų teisė gauti šį dokumentą buvo kaip nors suvaržyta.
7. Teismas padarė išvadą, kad ieškinių reikalavimo dalies dėl susipažinimo su Bendrijos metiniais finansinių ataskaitų rinkiniais ir veiklos metinėmis ataskaitomis už 2016, 2017, 2018 metus negali tenkinti, nes ji realiai jau įvykdyta. Bylos nagrinėjimo metu atsakovė pateikė: 2017 m. kovo 21 d. įgaliotinių susirinkimo protokolą, kuriuo, be kita ko, buvo patvirtinta Bendrijos pirmininko ūkinė-finansinė ataskaita už 2016 m., revizorės finansinė ataskaita už 2016 m.; 2018 m. kovo 15 d. įgaliotinių susirinkimo protokolą, kuriuo, be kita ko, buvo patvirtinta Bendrijos pirmininko ūkinė-finansinė ataskaita už 2017 m., revizorės finansinė ataskaita už 2017 m.; 2019 m. balandžio 30 d. įgaliotinių susirinkimo protokolą, kuriuo, be kita ko, buvo patvirtinta Bendrijos pirmininko ūkinė-finansinė ataskaita už 2018 m., revizorės finansinė ataskaita už 2018 m. Teismas atmetė ieškovių argumentą, kad nurodyti atsakovės pateikti dokumentai neatitinka jiems keliamų reikalavimų, remdamasis tuo, jog byloje keliamas klausimas dėl informacijos pateikimo, o ne dėl jos atitikties teisės aktų reikalavimams.
8. Nors apskaitos dokumentai, atsiskaitomųjų sąskaitų išrašai, apskaitos registrai ir buhalterinės sąskaitos nėra DGNKPPSBĮ nustatyti kaip nariams teiktina informacija, teismo vertinimu, nariai turi teisę gauti informaciją apie bendrijos veiklą, įsitikinti, kad bendrijos veikla vykdoma skaidriai, turtas naudojamas ir apskaitomas. Dėl to teismas tenkino ieškovių reikalavimą, įpareigodamas atsakovę ne vėliau kaip per 10 dienų po teismo sprendimo įsteisėjimo pateikti ieškovėms susipažinti Bendrijos apskaitos dokumentus, atsiskaitomųjų sąskaitų išrašus, apskaitos registrus ir buhalterines sąskaitas už 2016, 2017, 2018 metus.
9. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal atsakovės apeliacinį skundą, 2020 m. gegužės 19 d. nutartimi panaikino Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. spalio 16 d. sprendimo dalį, kuria iš dalies tenkintas ieškiny, ir šią ieškinių dalį atmetė; kitą sprendimo dalį paliko nepakeistą.
10. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad atsakovė ne tik neprivalėjo, bet ir neturėjo teisės trečiajam asmeniui V. A. S. teikti bet kokią informaciją, susijusią su atsakovės veikla, nes trečiasis asmuo neturėjo ir nepateikė tinkamos formos įgaliojimo atstovauti ieškovei V. E. S..
11. Teisėjų kolegija, remdamasi atsakovės paaiškinimais, nurodė, kad ieškovė A. D. 2018 m. balandžio 3 d. susitikimo su Bendrijos pirmininku metu buvo supažindinta su ataskaita (su priedais) ir Bendrijos veiklos metine ataskaita už 2017 m., šie dokumentai taip pat jai buvo pateikti su atsakovės atsiliepimu į ieškinį. Bylos nagrinėjimo metu atsakovė pateikė Bendrijos metinių finansinių ataskaitų rinkinius ir metines ataskaitas už 2016–2018 metus, todėl, teisėjų kolegijos vertinimu, atsakovė neatsisakė teikti ieškovėms prašomus dokumentus ir informaciją joms rūpimais klausimais. Dėl to ieškovių teisė gauti informaciją apie Bendrijos veiklą nebuvo pažeista.
12. Teisėjų kolegijos vertinimu, DGNKPPSBĮ ir Bendrijos įstatuose nesant nustatytų informacijos teikimo formos taisyklių, Bendrijos nario prašoma teikti informaciją turėtų būti teikiama atsižvelgiant į informacijos gavimo tikslą, dėl kurio asmuo (narys) prašo ją suteikti. Šiuo atveju ieškovėms nenurodžius, kokiais tikslais jos naudotų prašomą gauti informaciją, teismui yra sudėtingiau nustatyti reikalingą informacijos pateikimo formą. Tokioje situacijoje asmenys, turi pasirinkti informacijos teikimo formą, atitinkančią teisingumo, protingumo ir sąžiningumo imperatyvus (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 1.5 straipsnis), taikytinus visiems civilinių teisių santykių subjektams. Tai, ar bendrijos narys, reikalaujamas tam tikrą informaciją apie bendriją pateikti pageidaujama forma, laikosi minėtų reikalavimų, nustatoma analizuojant, ar jis elgiasi taip, kaip tokioje situacijoje elgtųsi apdairus, rūpestingas žmogus, ar nėra jo paties ir bendrijos bei ypač kitų bendrijos narių interesų konflikto. Kreipdamiesi į bendriją dėl informacijos gavimo nariai ir bendrijos įgalioti teikti informaciją organai (bendrijos pirmininkas) turi tarpusavyje bendradarbiauti, padėti vienas kitam įgyvendinti teises ir vykdyti pareigas.
13. Teisėjų kolegija, remdamasi DGNKPPSBĮ 9 straipsnio 5 dalies ir 23 straipsnio 1 dalies nuostatomis, įtvirtinančiomis reikalavimą bendrijai, kurioje yra daugiau kaip šimtas bendrijos narių – butų ir kitų patalpų (pastatų) savininkų, sudaryti ginčų nagrinėjimo komisiją arba išrinkti ginčus nagrinėjantį asmenį, o nepavykus išspręsti arba šalims nevykdamas ginčų nagrinėjimo komisijos (asmens) pasiūlymo dėl ginčo sprendimo, ginčai nagrinėjami įstatymų nustatyta tvarka, nusprendė, kad ieškovės nesilaikė neteisminės ginčo nagrinėjimo tvarkos, nes kreipėsi ne į atsakovę, o iš karto į teismą su reikalavimu pateikti tam tikrą informaciją. Atsižvelgdama į tai ir įvertinusi aplinkybę, kad bylos nagrinėjimo metu atsakovė pateikė ieškovių reikalaujamą informaciją, teisėjų kolegija vertino, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai įpareigojo atsakovę pateikti ieškovėms atitinkamą informaciją.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

14. Kasaciniu skundu ieškovė V. E. S. prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gegužės 19 d. nutartį ir palikti galioti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. spalio 19 d. sprendimą, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 14.1. Apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė DGNKPPSBĮ 23 straipsnio 1 dalies nuostatą, todėl padarė nepagrįstą išvadą, kad ieškovės nesilaikė privalomos išankstinės ginčų sprendimo ne teisme tvarkos. Pagal DGNKPPSBĮ 23 straipsnio 1 dalį į bendrijos ir bendrijos narių ginčus nagrinėjantį organą privaloma kreiptis tik tuo atveju, jei toks organas yra sudarytas. Atsakovės įstatuose nėra nurodytas toks ginčus nagrinėjantis organas.
 - 14.2. Teismas, konstatuodamas, kad ieškovė pažeidė neteisminę ginčo nagrinėjimo tvarką, nes iki ieškinių pareiškimo neprašė Bendrijos pirmininko susipažinti su ieškinyje nurodytais dokumentais, nepagrįstai sutapatino ginčo tarp bendrijos nario ir bendrijos neteisminę nagrinėjimo tvarką su bendrijos nario teisės į informaciją įgyvendinimo tvarka. Teisė gauti informaciją pagal savo prigimtį yra materialaus pobūdžio, o teisė kreiptis dėl kilusio ginčo į tam tikrą organą yra procesinio pobūdžio. Teisė gauti informaciją ir teisė kreiptis dėl kilusio ginčo į tam tikrą organą nėra tapačios subjektinės teisės.
 - 14.3. Apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas, kad ieškovės nesilaikė išankstinės ginčų nagrinėjimo tvarkos, turėjo vadovautis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – [CPK](#)) 296 straipsnio 1 dalies 1 punktu ir ieškinį palikti nenagrinėtą, o ne jį atmesti.
 - 14.4. Apeliacinės instancijos teismas, nusprenddamas, kad ieškovės neturi teisės į detalizuotą informaciją apie Bendrijos renkamų lėšų panaudojimą, netinkamai taikė [CK](#) 4.110 straipsnį. Pagal Bendrijos įstatų 12.5 punktą už kaupiamąsias lėšas įgytas turtas yra patalpų savininkų nuosavybė. Remiantis DGNKPPSBĮ 25 straipsnio 3 dalimi bendrija, administruodama kaupiamųjų lėšų sąskaitoje esančias lėšas, veikia kaip patikėtinis, tuo tarpu kiekvienas buto savininkas, kurio lėšų dalis nustatoma pagal bendrijos apskaitos duomenis, laikomas patikėtoju. Atsižvelgiant į tai, daugiabučio namo patalpų ir butų savininkai, be kita ko, turi teises, nustatytas [CK](#) 4.98, 4.110 straipsniuose, t. y. gauti informaciją, kaip turto patikėtinis (bendrija) naudoja savininko turtą (kaupiamąsias lėšas).
 - 14.5. Priešingai nei nustatė teismas, atsakovė atsisako suteikti susipažinti Bendrijos apskaitos dokumentus, atsiskaitomųjų sąskaitų išrašus, apskaitos registrus, buhalterines sąskaitas, taip pat atsakovė nepateikė savo metinių finansinių ataskaitų rinkinių. Atsakovė į bylą pateikė Bendrijos veiklos metines ataskaitas už 2016–2018 m., iš kurių neįmanoma nustatyti, kokių tikslu, pagrindu ir sąlygomis atsakovė

2016–2018 m. suteikė paskolas, kokių tikslų ir koks turtas 2017–2018 m. buvo perkamas iš kaupiamųjų lėšų. Procesiniuose dokumentuose atsakovė laikėsi pozicijos, kad netikslinga pateikti apskaitos ir kt. dokumentus, nes, jos nuomone, DGNKPPSBĮ, Bendrijos įstatuose nenustatyta tokia pareiga.

15. Atsakovė atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti ir palikti nepakeistą Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gegužės 19 d. nutartį, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

15.1. Pagal DGNKPPSBĮ 23 straipsnio 2 dalį ieškovė gali kreiptis į teismą tik tuo atveju: 1) jeigu nepavyksta išspręsti ginčo DGNKPPSBĮ 23 straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka arba 2) jeigu ginčo šalys nevykdo pasiūlymo dėl ginčo sprendimo. Šiuo atveju ieškovė nenurodė, kokių konkrečių pagrindų (iš nurodytų dviejų) kreipėsi į teismą, prašydama teisminės gynybos. Ieškovės pozicija, kad privaloma naudotis neteismine ginčo sprendimo tvarka tik tada, kai egzistuoja atitinkamas ginčą nagrinėjantis organas (komisija arba atitinkamas asmuo), neatitinka DGNKPPSBĮ 9 straipsnio 5 dalies nuostatų. Šiuo atveju Bendrijoje yra mažiau nei 100 narių, todėl ginčus nagrinėjanti komisija sudaroma ar paskiriamas asmuo konkrečiam ginčui išspręsti. Dėl to ieškovė privalėjo kreiptis į Bendrijos pirmininką ir pasiūlyti jam sudaryti ginčo nagrinėjimo komisiją arba pateikti ginčą galimai nagrinėsiančio asmens kandidatūrą. Tik tada, jeigu toks jos prašymas nebūtų buvęs patenkinamas, ieškovė būtų galėjusi kreiptis į teismą.

15.2. Apeliacinės instancijos teismas nepažeidė [CPK 296 straipsnio](#) 1 dalies 1 punkto, nes byla išnagrinėjo remdamasis atsakovės apeliacinio skundo ribomis, skundo reikalavimais (pirmosios instancijos teismo sprendimą panaikinti ir priimti naują sprendimą). Tai, ar ieškinyje turi būti paliktas nenagrinėtas, ar byla turi būti nutraukta, ar taikomos kitos [CPK 326](#) straipsnyje nurodytos pasekmės, priklauso nuo apeliacinį procesą inicijavusio subjekto reikalavimo apeliaciniame procese. Apeliacinės instancijos teismas šiuo atveju neturėjo teisės peržengti apeliacinio skundo reikalavimo ribų.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl išankstinės ginčų sprendimo ne teisme tvarkos

16. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnis ir [CPK 5 straipsnis](#) kiekvienam suinteresuotam asmeniui suteikia teisę kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas. Ši teisė negali būti paneigiama (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. liepos 2 d., 2003 m. kovo 4 d., 2004 m. rugpjūčio 17 d. nutarimai), tačiau gali būti nustatoma speciali jos įgyvendinimo tvarka, pavyzdžiui, teisės aktais gali būti reglamentuota ikiteisminė ginčų sprendimo tvarka.
17. Teisė kreiptis į teismą teisminės gynybos yra fundamentali asmens teisė, pripažįstama tiek nacionalinių, tiek tarptautinių teisės aktų. Kasacinio teismo jurisprudencijoje nuosekliai pažymima, kad asmuo, kurio teisės ar laisvės pažeidžiamos, turi teisę jas ginti teisme. Asmens teisė kreiptis į teismą siejama su jos įgyvendinimu įstatymo nustatyta tvarka ([CPK 5 straipsnio](#) 1 dalis). Pagal [CPK 22 straipsnio](#) 1 dalį privaloma išankstinio ginčų sprendimo ne teisme tvarka gali būti nustatyta tik įstatymų nurodytais atvejais. Įstatyme nustatytos privalomos ikiteisminės ginčų sprendimo tvarkos nesilaikymas lemia tam tikrus teisinius padarinius – pareiškimas paliekamas nenagrinėtas, jei šia tvarka dar galima pasinaudoti ([CPK 296 straipsnio](#) 1 dalies 1 punktas), arba byla nutraukiama, jei šia tvarka pasinaudoti negalima ([CPK 293 straipsnio](#) 2 punktas).
18. DGNKPPSBĮ 9 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad bendrijoje, kurioje yra daugiau kaip šimtas bendrijos narių – būtų ir kitų patalpų (pastatų) savininkų, turi būti sudaroma ginčų nagrinėjimo komisija arba išrenkamas ginčus nagrinėjantis asmuo; kitos bendrijos ginčų nagrinėjimo komisiją sudaro ar ginčus nagrinėjantį asmenį skiria savo pasirinkimu.
19. Pagal DGNKPPSBĮ 23 straipsnį, bendrijos narių ir bendrijos valdymo ar kitų organų (jų narių) ginčai perduodami nagrinėti bendrijoginčų nagrinėjimo komisijai arba ginčus nagrinėjančiam asmeniui, kai tokia komisija sudaroma arba toks asmuo renkamas šiame įstatyme nustatyta tvarka; šių ginčų nagrinėjimo ir ginčų nagrinėjimo komisijos sudarymo arba ginčus nagrinėjančio asmens skyrimo tvarka nustatoma bendrijos įstatuose (1 dalis); jeigu nepavyksta išspręsti ginčo šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka arba jeigu ginčo šalys nevykdo ginčų nagrinėjimo komisijos arba ginčus nagrinėjančio asmens pasiūlymo dėl ginčo sprendimo, ginčai nagrinėjami įstatymų nustatyta tvarka (2 dalis).
20. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, aiškindamas DGNKPPSBĮ 9 straipsnio 5 dalies ir 23 straipsnio normas, yra konstatavęs, kad tuo atveju, jeigu bendrijoje yra daugiau kaip šimtas bendrijos narių, joje privalo būti išrenkamas (sudaromas) ginčus nagrinėjantis organas (ginčus nagrinėjantis asmuo arba komisija). Tai reiškia, kad šis ginčus nagrinėjantis organas (asmuo arba komisija) tampa privaloma ikiteisminė institucija bendrijos narių ir jos valdymo ar kitų organų (jų narių) ginčams spręsti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gruodžio 16 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-349-1075/2020](#), 18 punktas). Šios ikiteisminės ginčų nagrinėjimo ne teisme tvarkos nesilaikymas lemia atitinkamus teisinius padarinius (žr. šios nutarties 17 punktą).
21. Jeigu bendrijoje yra šimtas ar mažiau narių, diskrecija nuspręsti išrinkti (sudaryti) tokį organą palikta bendrijai. Tuo atveju, jeigu bendrija, kurioje yra šimtas ar mažiau narių, pasirenka nesudaryti (neišrinkti) DGNKPPSBĮ 9 straipsnio 5 dalies nurodyto ginčus nagrinėjančio organo, DGNKPPSBĮ 23 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta ikiteisminė bendrijos narių ir jos valdymo ar kitų organų (jų narių) ginčų nagrinėjimo ne teisme tvarka tokioje bendrijoje nėra privaloma ir jos nesilaikymas nesukelia asmeniui, besikreipiančiam į teismą teisminės gynybos, minėtų neigiamų teisinių padarinių. Tačiau tuo atveju, jeigu bendrija, kurioje yra šimtas ar mažiau narių, pasirenka išrinkti (sudaryti) ginčus nagrinėjantį organą (ginčus nagrinėjantį asmenį arba komisiją) ir savo įstatuose atitinkamai tai įtvirtina, DGNKPPSBĮ 23 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta ikiteisminė bendrijos narių ir jos valdymo ar kitų organų (jų narių) ginčų nagrinėjimo ne teisme tvarka tokioje bendrijoje tampa privaloma ir jos nesilaikymas sukelia asmeniui atitinkamus neigiamus teisinius padarinius ([CPK 137 straipsnio](#) 2 dalies 3 punktas, 293 straipsnio 2 punktas, 296 straipsnio 1 dalies 1 punktas) (pirmiau nurodyta kasacinio teismo nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-349-1075/2020](#), 19 punktas).
22. Aptartas DGNKPPSBĮ įtvirtintas reguliavimas ir kasacinio teismo praktika suponuoja, kad tiek tuo atveju, kai DGNKPPSBĮ nustato privalomą ginčus nagrinėjančio organo išrinkimą (sudarymą), tiek ir tuo atveju, kai nustato tik tokią galimybę, o bendrija savo įstatuose įtvirtina ginčus nagrinėjančio organo išrinkimą (sudarymą), ikiteisminė bendrijos narių ir jos valdymo ar kitų organų (jų narių) ginčų nagrinėjimo ne teisme tvarka tokioje bendrijoje tampa privaloma ir jos nesilaikymas sukelia asmeniui atitinkamus neigiamus teisinius padarinius ([CPK 137](#) straipsnio 2 dalies 3 punktas, 293 straipsnio 2 punktas, 296 straipsnio 1 dalies 1 punktas; pirmiau nurodyta kasacinio teismo nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-349-1075/2020](#), 20 punktas).
23. Ieškovė kasaciniame skunde teigia, kad apeliacinės instancijos teismas padarė nepagrįstą išvadą, jog ieškovės nesilaikė privalomos

išankstinės ginčų sprendimo ne teisme tvarkos, nes atsakovės įstatuose nėra nustatytas toks ginčus nagrinėjantis organas, be to, nepagrįstai sutapatino ginčo tarp bendrijos nario ir bendrijos neteisminę nagrinėjimo tvarką su bendrijos nario teisės į informaciją įgyvendinimo tvarka. Teisėjų kolegija laiko teisiskai pagrįstais šiuos ieškovės argumentus.

24. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, ieškovės, pirmiausia nesikreipdamos į atsakovę, o iš karto į teismą su reikalavimu dėl tam tikros informacijos pateikimo, nesilaikė išankstinės ginčų sprendimo ne teisme tvarkos. Tokia apeliacinės instancijos teismo išvada, kaip pagrįstai teigia ieškovė, neatitinka pirmiau aptartų DGNKPPSBĮ 9 straipsnio 5 dalies ir 23 straipsnio 1 dalies nuostatų kasacinio teismo praktikos išaiškinimų. Be kita ko, teismas bendrijos nario teisę gauti informaciją apie bendriją ir šios teisės įgyvendinimą kreipiantis į bendriją nepagrįstai aiškino kaip ikiteisminę bendrijos narių ir jos valdymo ar kitų organų (jų narių) ginčų nagrinėjimo ne teisme tvarką.
25. Bylos šalys neginčija, kad Bendrijos įstatuose nenustatyta ginčų nagrinėjimo tvarka, ginčus nagrinėjantis organas, t. y. ginčų nagrinėjimo komisija arba ginčus nagrinėjantis asmuo, bei jų skyrimo taisyklės, taip pat nėra ginčo, jog Bendrijoje yra mažiau nei šimtas narių (tai patvirtino pati atsakovė). Taigi, atsižvelgiant į DGNKPPSBĮ 9 straipsnio 5 dalies ir 23 straipsnio normų nurodytą kasacinio teismo praktiką, Bendrijos (atsakovės), kurioje yra mažiau nei šimtas narių, įstatuose nesant nustatytos ikiteisminės ginčų sprendimo tvarkos (ginčų nagrinėjimo komisijos arba ginčus nagrinėjančio asmens) DGNKPPSBĮ 23 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta ikiteisminė bendrijos narių ir jos valdymo ar kitų organų (jų narių) ginčų nagrinėjimo ne teisme tvarka tokioje bendrijoje nėra privaloma ir jos nesilaikymas nesukelia asmeniui, besikreipiančiam į teismą teisminės gynbos, neigiamų teisinių padarinių ([CPK 137 straipsnio 2 dalies 3 punktas](#), 293 straipsnio 2 punktas, 296 straipsnio 1 dalies 1 punktas).
26. Teisėjų kolegija pažymi, kad atsakovės pozicija, jog šiuo atveju ieškovės privalėjo kreiptis į Bendrijos pirmininką, siūlydamos sudaryti ginčą nagrinėjančią komisiją ar pateikti ginčą nagrinėjančio asmens kandidatūrą, neatitinka ne tik DGNKPPSBĮ 9 straipsnio 5 dalį ir 23 straipsnyje nustatytą teisinio reguliavimo, bet ir bendrijos pirmininko kompetencijos pagal DGNKPPSBĮ 14 straipsnį įtvirtinantį pirmininko teises ir pareigas. Nagrinėjamu atveju Bendrijos įstatų 11.5 punkte nurodyta, kad Bendrijos pirmininkas yra atsakingas už patalpų savininkų pateiktų prašymų, skundų ir kitokių dokumentų registravimą teisės aktų nustatyta tvarka. Tačiau atsakovės įstatų 11.5 punktas ir DGNKPPSBĮ 14 straipsnio 7 dalies nuostata, kurioje nurodyta, kad visi būtų ir kitų patalpų (pastatų) savininkų raštu bendrijos pirmininkui pateikti prašymai, skundai ir kiti dokumentai registruojami ir nagrinėjami bendrijos įstatuose nustatyta tvarka, negali būti aiškinami taip, kad prašymo, skundo pateikimu bendrijos pirmininkui inicijuojama ikiteisminė ginčų sprendimo tvarka, kaip ji apibrėžta nurodytame įstatyme.
27. Atkreiptinas dėmesys, kad pagal DGNKPPSBĮ 9 straipsnio 2 dalį, 14 straipsnio 1, 5 dalis bendrijos pirmininkas yra renkamas kaip bendrijos valdymo organas, per kurį bendrija įgyja civilines teises, prisiima civilines pareigas ir jas įgyvendina; bendrijos pirmininkas organizuoja bendrijos veiklą, įgyvendindamas bendrijos tikslus. Tuo tarpu ginčus nagrinėjantis organas turi būti išrenkamas (sudaromas) būtent tam tikslui – bendrijos narių ir jos organų (kitų narių) ginčams spręsti. Be to, atsižvelgiant į trumpus tam tikrų reikalavimų ieškinio senaties terminus ([CK 1.124, 1.125, 1.131 straipsniai](#)), atsakovės nurodyta bendrijos nario teisių gynimo įgyvendinimo tvarka, kai bendrijos narys turėtų pirmiausia kreiptis į bendrijos pirmininką ir tik tada būtų sprendžiamas klausimas dėl ginčų nagrinėjančio organo sudarymo, nepagrįstai apsunkintų ir neproporcingai ribotų bendrijos nario teisę į pažeistų teisių gynybą.
28. Apibendrinant konstatuotina, kad apeliacinės instancijos teismo netinkamas DGNKPPSBĮ nuostatų taikymas ir aiškinimas nulėmė nepagrįstą šio teismo išvadą, jog ieškovės nesilaikė ikiteisminės bendrijos narių ir jos valdymo ar kitų organų (jų narių) ginčų sprendimo tvarkos.

Dėl daugiabučio namo savininkų bendrijos nario teisės į informaciją apie bendriją

29. DGNKPPSBĮ 1 straipsnio 4 dalies 4 punkte nustatyta, kad būtų ir kitų patalpų (pastatų) savininkas turi teisę gauti informaciją apie nustatytas įmokas bendrosios dalinės nuosavybės teisės objektams išlaikyti ir išsaugoti (remontuoti), kaupiamąsias lėšas pastatui (pastatams) atnaujinti, taip pat apie kitas su pastato (pastatų) priežiūra ir naudojimu susijusias įmokas; susipažinti su bendrijos narių sąrašu (įgaliotinių sąrašu) ir gauti bendrijos organų narių kontaktinius duomenis (8 punktas). Bendrijos nariai papildomai turi teisę teikti pasiūlymus ir gauti informaciją bendrijos veiklos ir valdymo klausimais (21 straipsnio 5 dalies 1 punktas).
30. Pagal DGNKPPSBĮ 14 straipsnio 6 dalies 6 punktą bendrijos pirmininkas atsako už informacijos pateikimą būtų ir kitų patalpų (pastatų) savininkams jų prašymu. Visi būtų ir kitų patalpų (pastatų) savininkų raštu bendrijos pirmininkui pateikti prašymai, skundai ir kiti dokumentai registruojami ir nagrinėjami bendrijos įstatuose nustatyta tvarka. Bendrijos pirmininkas privalo per 10 darbo dienų nuo buto ar kitų patalpų (pastato) savininko kreipimosi gavimo dienos suteikti išsamią informaciją apie bendrijos organų sprendimus, bendrijos turtą, kaupiamąsias lėšas, įmokas ir kitus privalomus mokėjimus, susijusius su bendrijos veikla (DGNKPPSBĮ 14 straipsnio 7 dalis).
31. Taigi narystė daugiabučio namo savininkų bendrijoje jos nariui (būtų ir kitų patalpų (pastatų) savininkui) suteikia tam tikras teises ir pareigas, be kita ko, teisę į informaciją apie bendriją. Teisė į informaciją apima ne tik teisę sužinoti, bet ir ją disponuoti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. lapkričio 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-490-686/2016](#), 19 punktas).
32. Ieškovė, nesutikdama su apeliacinės instancijos teismo procesiniu sprendimu, kasaciniame skunde nurodo, kad teismas, nusprenddamas, jog ieškovės neturi teisės į detalizuotą informaciją apie Bendrijos renkamų lėšų panaudojimą, netinkamai taikė [CK 4.110 straipsnį](#), be to, priešingai nei nusprendė teismas, atsakovė atsisako suteikti susipažinti Bendrijos apskaitos dokumentus, atsiskaitomųjų sąskaitų išrašus apskaitos registrus, buhalterines sąskaitas, metinių finansinių ataskaitų rinkinius. Teisėjų kolegija iš esmės laiko pagrįstais ieškovės argumentus.
33. Byloje nustatyta, kad ieškovė A. D. 2018 m. balandžio 3 d. kreipėsi į Bendrijos pirmininką dėl Bendrijos įstatų, susirinkimo protokolų, narių (įgaliotinių) sąrašo, Bendrijos organų kontaktinių duomenų pateikimo. Bendrijos nariai be kita ko, ieškovė A. D., taip pat trečiasis asmuo V. A. S., 2018 m. birželio 5 d. raštu taip pat kreipėsi į Bendrijos pirmininką dėl Bendrijos dokumentų pateikimo (nuostatų, įgaliotinių sąrašo ir įgaliotinių kontaktinių duomenų; narių (įgaliotinių) susirinkimų protokolų, revizijos komisijos (revizoriaus) ūkinės tikrinimo veiklos ir lėšų panaudojimo aktų, namo renovacijos dokumentų, dokumentų apie Bendrijos išlaidas). Bendrijos valdyba 2018 m. birželio 26 d. posėdyje svarstė minėtus prašymus dėl informacijos apie Bendriją pateikimo, tačiau jų netenkino remdamasi tuo, kad nepagrįstas prašomų duomenų tikslas ir pagrindas.
34. Patikslinusios ieškinius, ieškovės prašė įpareigoti Bendriją užtikrinti sąlygas Bendrijos patalpose susipažinti su Bendrijos apskaitos dokumentais ir atsiskaitomųjų sąskaitų išrašais, apskaitos registrais ir buhalterinėmis sąskaitomis, metinių finansinių ataskaitų rinkiniais ir veiklos metinėmis ataskaitomis už 2016, 2017, 2018 metus.
35. Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad ieškovių teisė gauti susipažinti Bendrijos 2018 m. finansinių ataskaitų rinkinius ir Bendrijos veiklos metinę ataskaitą nebuvo nepažeista, nes šie dokumentai bylos nagrinėjimo metu dar nebuvo patvirtinti, todėl reikalavimas pateikti juos negalėjo būti įvykdytas. Nustatęs, kad dalį ieškovių prašomų dokumentų bylos nagrinėjimo metu atsakovė pateikė, teismas nusprendė, kad reikalavimas dėl susipažinimo su Bendrijos metiniais finansinių ataskaitų rinkiniais ir veiklos metinėmis ataskaitomis už 2016, 2017, 2018 metus jau yra realiai įvykdytas, todėl nėra pagrindo jo tenkinti. Teismas vertino, kad ieškovės turi teisę gauti informaciją Bendrijos veiklos klausimais, taip pat susipažinti su Bendrijos finansiniais dokumentais, todėl nusprendė tenkinti ieškovių reikalavimus iš dalies, įpareigodamas atsakovę pateikti ieškovėms susipažinti Bendrijos apskaitos dokumentus, atsiskaitomųjų sąskaitų išrašus, apskaitos registrus ir buhalterines sąskaitas už 2016, 2017, 2018 metus. Apeliacinės instancijos teismas padarė priešingą išvadą ir nusprendė, kad ieškovių teisės gauti informaciją apie

Bendrijos veiklą nebuvo pažeistos, todėl nėra pagrindo įpareigoti atsakovę pateikti susipažinti ieškovėms prašomus duomenis. Teismas rėmėsi tuo, kad ieškovės nesikreipė į atsakovę dėl susipažinimo su Bendrijos dokumentais, be to, bylos nagrinėjimo metu atsakovė pateikė ieškovių reikalaujamą informaciją.

36. Teisėjų kolegijos vertinimu, apeliacinės instancijos teismo išvada, kad ieškovių teisė gauti informaciją apie Bendrijos veiklą nebuvo pažeista, kad jų prašomą informaciją atsakovė bylos nagrinėjimo metu pateikė, nepagrįsta. Kaip nurodyta pirmiau, byloje nustatyta, kad Bendrijos nariai 2018 m. balandžio 3 d., 2018 m. birželio 5 d. kreipėsi į atsakovę dėl susipažinimo su Bendrijos dokumentais, tačiau prašymai nebuvo tenkinti. Tik bylos nagrinėjimo metu atsakovė pateikė tam tikrus duomenis apie Bendrijos veiklą. Pažymėtina, kad atsiliepime į ieškovių patikslintus ieškinius atsakovė laikėsi pozicijos, jog netikslinga ieškovėms pateikti susipažinti Bendrijos apskaitos dokumentus, atsiskaitomųjų sąskaitų išrašus, apskaitos registrus ir buhalterines sąskaitas, nes tokia teisė nesuteikta įstatymu, be to, nėra pagrindo abejoti tinkamu Bendrijos apskaitos vedimu. Apeliaciniame skunde atsakovė, ginčydamą pirmosios instancijos teismo sprendimą, įpareigojanti atsakovę leisti susipažinti ieškovėms su Bendrijos finansiniais dokumentais, laikėsi tos pačios pozicijos, jog tokios teisės ieškovės neturi, joms nesuteikta teisė vykdyti atsakovės ūkinės finansinės veiklos kontrolę. Taigi, priešingai nei nusprendė apeliacinės instancijos teismas, byloje nustatytos aplinkybės, taip pat bylos šalių procesiniuose dokumentuose nurodyti argumentai leidžia daryti išvadą, jog atsakovė ne tik kvestionavo ieškovių teisę gauti Bendrijos finansinius dokumentus, su kuriais ieškovės siekė susipažinti tam, kad galėtų įsitikinti tinkamu Bendrijos veiklos, apskaitos vykdymu, bet ir tokių duomenų nepateikė.
37. Atsižvelgiant į tai, kad DGNKPPSBĮ 14 straipsnio 7 dalimi, 21 straipsnio 4 dalies 4 punktu ieškovėms yra suteikta teisė, o bendrijos pirmininkui nustatyta pareiga pateikti išsamią informaciją apie bendrijos organų sprendimus, bendrijos turtą, kaupiamąsias lėšas, įmokas ir kitus privalomus mokėjimus, susijusius su bendrijos veikla, pirmosios instancijos teismas pagrįstai įpareigojo atsakovę pateikti ieškovėms susipažinti Bendrijos finansinius dokumentus.

Dėl bylos procesinės baigties

38. Šioje nutartyje išdėstytų argumentų pagrindu kasacinis teismas konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas, jog ieškovės nesilaikė ikiteisminės ginčų nagrinėjimo tvarkos, taip pat kad ieškovių teisė gauti informaciją, susijusią su Bendrijos veikla, nebuvo pažeista, netinkamai išaiškino DGNKPPSBĮ nuostatas dėl ikiteisminės ginčų nagrinėjimo ne teisme tvarkos, būtų ir kitų patalpų (pastatų) savininkų (bendrijos narių) teisės į informaciją apie bendriją, todėl nepagrįstai apribojo šią ieškovių teisę. Dėl nurodytų priežasčių kaip teisiskai nepagrįstas apeliacinės instancijos teismo procesinis sprendimas naikintinas, paliekant galioti pirmosios instancijos teismo sprendimą ([CPK 359 straipsnio](#) 1 dalies 3 punktas).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

39. [CPK 93 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. Jeigu apeliacinės instancijos teismas ar kasacinis teismas, neperduodamas bylos iš naujo nagrinėti, pakeičia teismo sprendimą arba priima naują sprendimą, jis atitinkamai pakeičia bylinėjimosi išlaidų paskirstymą ([CPK 93 straipsnio](#) 5 dalis).
40. Nagrinėjamoje byloje nusprendus kasacinį skundą tenkinti ir panaikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį, yra pagrindas perskirstyti šiame teisme patirtas bylinėjimosi išlaidas. Atsižvelgiant į galutinį rezultatą, kad apeliacinės instancijos teismo nutartis panaikinama ir paliekamas galioti pirmosios instancijos teismo sprendimas, t. y. atsakovės apeliacinis skundas lieka nepatenkintas, apeliacinės instancijos teisme jos patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimas jai nepriteisiamas. Ieškovės nepareiškė prašymo dėl bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimo, todėl tokių išlaidų atlyginimo klausimas nesprestinas.
41. Ieškovė V. E. S. kasaciniame skunde pareiškė prašymą dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, tačiau išlaidas pagrindžiančių dokumentų nepateikė, todėl tokių išlaidų atlyginimo klausimas nesprestinas.
42. Kasacinis teismas patyrė 10,10 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 12 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu). Tenkinus ieškovės kasacinį skundą, šių išlaidų atlyginimas į valstybės biudžetą priteistinas iš atsakovės ([CPK 79 straipsnis](#), 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 92 straipsnis, 96 straipsnio 1 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 3 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Panaikinti Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gegužės 19 d. nutartį ir palikti galioti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. spalio 16 d. sprendimą.

Priteisti valstybei iš atsakovės 187-osios daugiabučio namo savininkų bendrijos „Medikas“ (j. a. k. 125117165) 10,10 Eur (dešimt Eur 10 ct) išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, atlyginimo (ši suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5660).

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Gražina Davidonienė

Birutė Janavičiūtė

Donatas Šernas